Газета “Слово хлібороба”, В. Степаненко – “Таємниця міста Клепідава”
25 червня 1998р.

“Біла пляма” на карті Птоломея.

Клепідава. Цю назву, повитусореолом таємничності і сумовитої загадковості, я почув від В.Т. Прилипко. Валентина Тихонівна завідує сектором археології обласного краєзнавчого музею. Недавно вона очолювала археологічну експедицію, яка працювала на території нашого району.

Ми розмовляли біля розкопаного кургана. З цікавістю слухав про давньогрецького вченого Клавдія Птоломея (II століття н. е.), який у творі “Посібник з географії” систематизував географічні знання свого часу. Саме Птоломеєм була складена карта Східної сарматії. “Прочитати” її вдалося російському історику, археологу, професору Київського університету Ю. А. Кулаковському (1855 – 1919 роки). Так от, карта Птоломея дає підстави твердити, що на території нашого району у I-II століттях н.е. розташовувався адміністративний центр сарматів – місто Клепідава, а в районі Могилева-Подільського – місто Метоній.

Як, чим підтвердити ці факти , сховані за безповоротністю літ? Професор Кулаковський, який досліджував Ольвію, Пантікапей, відповідає на це питання так: підтвердження для цих даних може бути знайдено тільки в результаті археологічних розкопок.

Ведуть їх археологи ось уже впродовж останніх років. Цього разу разом з В. Т. Прилипко приїхали В. П. Прилипко, науковий працівник відділу археології обласного краєзнавчого музею, М. Є. Корчинська (відділ історії дожовтневого періоду), члени гуртка юних археологів, що діє при обласній станції юних натуралістів – учні Віннийької середньої школи № 10. Є в складі експедиції наш земляк, ямпільчанин М. Потупчик. Михайло працює з неабиякою цікавістю. Хлопець давно мріє про археологію. Має намір поступати на історичний факультет Київського держуніверситету. Можливо, саме Михайлу, чи таким, як він, поталанить “стерти” білу пляму на карті Птоломея. Можливо, з часом Клепідава озветься до нас голосом минувшим, як свого часу ми дізнались про сховані за стіною часу Ольвію і Херсонес.

Загадка жіночого поховання

П’ять тисяч літ пролетіло над курганом, поблизузу села Северинівки. Цікавість археологів викликала архітектура кургана: насипаний він чотири рази. Виявлено чотири поховання. Одне з них – жіноче. Що виявлено тут?

У ногах похованої сарматки лежало люстерко і посуд для парфумів. Біля голови – глиняна амфора, курильниця, Одяг був, очевидно, шкіряний, розшитий золотими кружальцями. На руках і на шиї – скляні намистинки. А ще знайдено золоту пластинку у вигляді підковки (вона прикрашала шию молодої сарматки) і золоті сережки, до речі, досить великих розмірів, на зразок тих, що їх носять сьогоднішні модниці.

Це типове сарматське поховання, - каже Валентина Тихонівна, - ще називається воно впускне поховання, впущене в курган. Відноситься воно до I століття нашої ери. До ямної культури належать інші поховання. В одному з них були крем’яні знаряддя праці.

- Що характерно, - продовжує Валентина Тихонівна, - простежується система поховань. Пригадую, куоган у Порогах, потім ще два у Северинівці.

Виявлені поховання мали однакові атрибути. Вони подарували нам унікальні знахідки, які ще раз підтверджують передбачення археологів: племена сарматів, які

протягом шести століть займали панівне місце в Приазов'ї і Причорномор'ї, ступали і на нашу землю.

Водночас заперечується гіпотеза, що в лісостепу не було ямних поховань. Дослдження і знахідки останніх років, зокрема, у нашому, а також Оратівському, Піщанському районах доводять протилежне. Сарматські племена були і на берегах Дністра. Ступала на северинівськім полі і нога ось цієї ще зовсім молодої сарматки. Загадковим для археологів залишилося її поховання. Цю жінку поклали в яму із зав'язанними ногами. Це добре видно на скелеті. Такі випадки у практиці археологів раніше не зустрічалися.

Порозьке золото "їде" в Італію.

Читачі, мабуть пам'ятають розповідь нашої газети про унікальні знахідки кургану поблизу села Пороги. Було це в 1984 році. Яка подальша їх істороія?

Саме таке запитання я задав В.Т. Прилипко.

- Нині, - відповіла Валентина Тихонівна, - вже майже закінчилось їх вивчення. В інституті археології, наскільки мені відомо, виходить монографія про порозьке золото. Її автор – науковий працівник інституту О. Симоненко.

В.Т. Прилипко повідала ще один цікавий факт порозьке золото сарматського царяекспонувалось на міжнародний виставці рідкісних археологічних знахідок. Виставка проходила в Італії. Зараз воно зберігається в Києво-Печерській лаврі, в музеї історичних дорогоцінностей.

На закінчення повідомимо ще про один факт. На території нашого району знаходиться близько 100 курганів. Не треба поспішати їх розорювати. Це прохання археологів. Адже таємниці, які зберігають вони, - то ще незвідані сторінки історії рідного краю.

- Розкопаний курган, який здебільшого займає невелику площу, що може дати якийсь десяток цетнерів зерна; - кажуть археологи, - ніколи не переважить на шальках терез історії знахідок минувшини. Істинно так.